

Eperjesi lepke-fajváltozatok.¹⁾

I.

Papilio Podalirius L. Kitelelt bábokból három szép fajváltozatot nyertem: 1) Nagy nőtényt feltűnően fehér alapszínnel, a sávok koromfeketék, az alsó szárny kék félholdja igen nagy, világoskék. 2) Nőtényt, melynek felső szárnya rendes, alsó szárnyának felülete és részben fonák oldala azonban a külszegélyen egészen kékbe játszó; a benne levő félholdak felül igen világoskék színűek, alul pedig sárgás-vörösbe játszó; a farkicza egészen kékbe játszó. 3) Nőtényt, melynek alapszíne sárgásabb; felső szárnyának összes fekete sávja többé-kevésbé elmosódott s a közben levő terek feketésen behintvék; az alsó szárny külszegélyében levő kék félholdak alig láthatók; a farkicza igen sárga, a sárga szemfolt pedig feketésen van behintve.

Parnassius Apollo L. A kárpáti alakban úgy a sóvári mint a branyiszközi hegységben fordul elő. A példányok jó része nagy; némelyiknek egészen piros vagy sárga szemfoltjai vannak, a melyekben hiányzik a pupilla, gyakoribbak azonban az igen nagy, fehér pupillás piros szeműek, kivált nőstényeknél. Ez utóbbiaknál a felső szárny mellső szegélyén levő negyedik, sőt ötödik petty is, valamint a belszegélyen levő fekete petty erősen piros pupillás. Akad oly példány is, melynél a mellső szegélybeli két nagy petty fekete sávval van összekötve. Az összes nagy hímek csaknem tiszta fehérek, kevésbé feketén behintve, holott csaknem minden nőstény igen erősen van feketén behintve, úgy hogy a fehér alapszín kevésbé uralkodik.

Anthocharis cardamines L. Hím; alapszíne tiszta fehér, a narancsszínű rész azonban a felső szárny nagyobb felét foglalja

1) Szerző a R. L. IV. kötetben »Adatok Eperjes lepke-faunájához« cím alatt terjedelmesbb közleményt adott, mely a lipcsei »Insekten-Börseben« is megjelent. Most ebben (1899. 36. sz.) közleményének folytatását adja közzé, amelyet előbbeni cikkének kiegészítésül onnan mi is átveszünk.

Szerk.

el, míg a középfolt alig látható félhold alakú, és valamint a szárny hegye nem fekete, hanem világos-barnás. Mindkét szárny töve — hiányozván a fekete behintés — tiszta fehér. Az alsó szárny felületén át nem látszik a fonák oldal rajza, amely valamint a felső szárnyé is, nem sötét-zöld, hanem czitromsárga.

Colias Hyale L. Hím; a felsőszárny középholdjától kiindulva az egész mellső és külszegély a szárnyhegyéig fekete s az alapszínből csak néhány apró folt látható. Ez a rajz többnyire igen kis példányoknál fordul elő, amelyek alig érik el a *Polyommatus virgaureae* L. nagyságát, — és csak ritkán rendes nagyságú példányoknál. (Itt alighanem az az alak értetik, amelyet Kováts L. az Entomol. Zeitschrift XII. évf. 22. számában következőleg írt le: „Alapszíne, szárny-szegése és nagysága a tipikus Hyaleé; a felső szárny fekete külszegélye azonban korom fekete s az alapszínt apró pettyekben láttatja; a fekete középhold mindig ovalis; az alsó szárny narancsszínű középfoltja nagyon halvány. Néhány ♂ és példányban gyűjtöttem Budapesten. Ezt a fajváltozatot Uhl G. úr idevaló buzgó gyűjtő után *var. Uhli*-nak nevezem el.“ A. L.)

Thecla betulae ab. spinosae Gerh. Ismételten megjegyzem, hogy ez a fajváltozat kétségkívül a nősténynél is előfordul; ugyanis ismét van előttem néhány nőstény, mely közvetlenül a középhold fölött, miként a hím, egy nagyobb és egy-két, sőt három apróbb narancs-színű pettyet mutat, amelyet nem lehet szalagnak tekinteni. — *Th. ilicis ab. cerrri* Hb. Úgy iratott le, hogy csak a nősténynél fordul elő. Ennél az eltérésnél, mely állítólag csak déli Európában található, a felső szárny rozdsaszínű pettye nagyobb a törzsfajénál. Minthogy azonban évről-évre fogok nemcsak nőstényeket, hanem hímeket is ily nagy rozdsaszínű folttal, a fajváltozat a hímre is kiterjesztendő. — *Th. quercus ab. bellus* Gerh. Itt található egy sárga folttal, de 2—3 folttal is, mely utóbbi ennélfogva a fentemlített *ab. spinosae*-nak felel meg.

Polyommatus virgaureae L. Itt nagy példányokban található, melyek hímje a felső szárnyon a rendesnél jóval szélesebb fekete külszegélyt mutat, amely részint az ereken át a belszegély felé terjeszkedik. Számos példánynak fekete középholdja van, míg az alsó szárny fekete szegélye szélesebb, félholdjai pedig nagyobbak. — *P. rutilus* Wnb. Itt májusban s újra július közepén fordul elő, még pedig igen nagy példányokban; egyúttal azonban számos kisebb példányt is fogtam (nem nagyobb a *P. dorilis*-nál), a melynek külszegélye valamivel szélesebb, középholdja pedig mind a két szárnyon nagyobb.

Lycaena Argiades Pall. Ujabb eltérést fogtam. Ennek mindkét szárny fonák oldalának középholdja, a szemcsék sora és a szegélybeli félholdak nem fekete, hanem nagyobb fehér pettyekből állanak, amelyekben imitt-amott alig látható fekete pupilla mutatkozik: míg az alsó szárny belszegélyén két nagy piros petty áll. — *L. ab. coretas* O. Oly változatom van, melynek kék színe hasonló a *L. optilete*-éhez, némely példánynál azonban pirosas és sötétebb, míg a farkicza fölött fekete szemfolt látszik át. — *L. minima* Fssl. 2—3, de minden fekete szem nélkül is; mindkét szárny alul olyan mint *L. semiargus ab. caeca* Fchs. — *L. alcon* F. ből itt leginkább hegyoldalokon és kőbányákban július elején fényes kék-színű igen szép példányokat szoktam fogni, amelyek színre és nagyságra nézve a *L. Jolas*-hoz hasonlítanak. 4—5 nappal később ugyanazokon a helyeken egészen apró példányok találhatóak, amelyek amazokhoz képest alig egyharmadnyi nagyságúak. A hím alapszíne halvány, kissé vöröses-kék, a szintén igen apró nőtény színe pedig csaknem szürkés fekete. A fonák oldal nem mutat eltérést. Ezt az alakot *ab.alconides*-nek lehetne elnevezni. — *L. Arion* L. A számos eltérés közül, mely ennél a fajnál előfordul, első sorban az *ab. unicolor* Horn. említendő, amely egészen egyszínű sötét-kék, s a felső szárnyon csak a harántfoltot, az alsó szárnyon pedig csupán a fonák oldalnak áttetsző fekete szegélybeli pontokat mutatja. A hegyek közt a *var. obscura* Christ. található, amely jóval kisebb és valamivel sötétebb. Ezt a szép eltérést egy másik még szebb világos-kék alak mulja fölül, amelynél fölül a rajz rendes, fonák oldala pedig csaknem fehér. Végül sötét felületű eltérést említek fel, amelynek mindkét szárnyát széles fekete szegély és nagy középhold díszíti; egyéb pettye nincsen, fonák oldalán a rendes szegélybeli kettős pontsor látható, — a felső szárnyon azonban a középholdon kívül csak 3—4 apró szem, holott az alsó szárnyon a középholdon és a szegélybeli pontokon kívül kis szemek is mutatkoznak.

Limnitis Sibylla L. Két hermaphrodita: 1) balra ♂, szárnyai kisebbek, hímalakúak, jobbra ♀, nagyobbak, nőtényalakúak; potroha inkább hímnemű. 2) balra ♀, jobbra ♂, az utóbbi oldalon valamivel keskenyebb: potroha inkább női.

Neptis aceris Lep. A május közepén röpködő lepke meglehetősen kicsiny, a rendesnél keskenyebb fehér szalagokkal és kisebb pettyekkel. A második ivadék példányai nagyobbak, szélesebb szalagokkal és pettyekkel. A májusnál számszerint erősebb.

Vanessa levana L. Ápril végétől május közepéig; a *var. prorsa*

L. és közte *ab. porima O.* is már július elején nagy mennyiségben található. Ha a *v. prorsatól* származó bábokat ősztől tavaszig sötét és hideg helyiségben tartjuk, úgy május közepén a *levana*-nak különféle aberratiói kelnek, többnyire igen világosak, mivel mindkét szárny közép sejtjén kevés a fekete petty, vagy egészen is hiányzik, ellenben a tősejt részben sötétebb, és csak igen keskeny vonalak által van megosztva. Akad azonban oly példány is, melynél a mellső és külső szegély, valamint a tősejt egészen fekete; csak a szárnyak középsejtje marad petty nélkül. Más példányoknál a fekete szegélyszáv igen keskeny, a sárga középsejt rajztalan és csak a tősejt felé mutatkoznak négyszögletes fekete rajzok. Az *ab. prorsa*-nak egy hermaphroditáját is fogtam. Potroha egészen női, a szárnyak baloldalt nagyobbak, női rajzzal és szabással, — jobbon pedig kisebbek, a hím rajzával és szárnyszabásával. — *V. xanthomelas Esp.* hermaphroditáját kaptam bábból, jobbra ♂, balra ♀, potroha is női. — *V. Jo var. exoculata Weym.* Néhány évvel ezelőtt tenyésztettem. Felső szárnyán csak fél szem van, mivel a mellső szegély nagy foltja a szem sárga rajzát elfoglalja; alsó szárnyán nincsen szem, amennyiben azt csak két elmosódott apró fekete pont jelzi; az alsó szárny inkább fekete mint vöröses-barna színű. — *V. cardui L.* Abnormis alakú nőtény, melynek szárnyai rendkívül rövidek, nem hosszabbak mint szélesek.

Dahlström Gyula.

Közép-Európa bogarai.

E folyóirat f. é. februáriusi számában (R. L. VI. 40—41.) ismerttettem *Ganglbauer* „Die Käfer von Mitteleuropa“ című klasszikus műve III. kötetének első felét; most hagyta el a sajtót a második fele, melyet ez alkalommal kissé részletesebben kell bemutatnom, részben, mert hazánk faunája benne szintén tárgyalva van, részben, mert a *Clavicorniák* családjai egyes csoportok vagy nemek áthelyezése folytán új beosztást nyertek.

Ganglbauer a *Clavicornia* családsorozatba a következő családokat sorozza: *Sphaeritidae*, *Ostomidae*, *Byturidae*, *Nitidulidae*, *Cucujidae*, *Erotylidae*, *Phalacridae*, *Thoricidae*,